

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020

ΜΑΘΗΜΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ, ΣΠΥΡΟΣ ΘΕΟΧΑΡΗΣ,
ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΤΑΡΙΔΗΣ

νέο φροντιστήριο

νέο φροντιστήριο

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. σελ.77 (σχολικό βιβλίο) Κομματική παράταξη που συγκροτήθηκε στην εθνοσυνέλευση του 1862-64. Οι πεδινόι...μικροκαλλιεργητές.

β. σελ. 86 (σχολικό βιβλίο) Το μοναδικό...1908.

γ. σελ. 93 (σχολικό βιβλίο) Στα μέσα του 1910...Φιλελευθέρους.

ΘΕΜΑ Α2

α. Σωστό

β. Λάθος

γ. Λάθος

δ. Σωστό

ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

Σελ. 26-27 (σχολικό βιβλίο) Το πιστωτικό σύστημα...κοινωνικών ομάδων.

ΘΕΜΑ Β2

Σελ. 104-105 (σχολικό βιβλίο) Στην πολιτική πρακτική...παράταξη.

ΘΕΜΑ Γ1

Κάθε ιστορική πηγή στη δευτερογενή μορφή της λειτουργεί επικουρικά στην ιστορική αφήγηση. Πράγματι, τα δευτερογενή παραθέματα ανατέμνουν στοιχεία από την περίοδο του μεσοπολέμου (1919-1939) που επέδρασαν τόσο θετικά όσο και μη στην πορεία της ελληνικής οικονομίας.

α) Το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας στην Κοινωνία των Εθνών για παροχή πρόσθετου δανείου, τέθηκε το ζήτημα της δημιουργίας μιας κεντρικής κρατικής τράπεζας, που θα αναλάμβανε τη διαχείριση των χρεών, την έκδοση χαρτονομίσματος και την ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής. Παρά τις αντιδράσεις της Εθνικής Τράπεζας και κάτω από την πίεση των ξένων συμβούλων, το Μάιο του 1927 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα, όπως ενημερώνει το κείμενο Α, στις 14 Μαΐου 1928. Πολύ γρήγορα πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, στηρίζοντας την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συνάλλαγμα και εξασφαλίζοντας τη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος σε χρυσό, και όπως συμπληρώνει το κείμενο Α η ελληνική οικονομία εντάχθηκε στον κανόνα χρυσού συναλλάγματος, βάσει του οποίου η ελληνική δραχμή μπορούσε εύκολα να μετατραπεί σε χρυσή λίρα, επιβεβαιώνοντας τη δυναμική του ελληνικού νομίσματος για την εποχή (« συνάμα ξεκίνησε...χρυσής βάσης»). Η επιτυχία αυτή οδήγησε τα

δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή συναλλάγματος και τις επενδύσεις και προκάλεσε μία ισχυρή δυναμική που επέτρεψε τις σημαντικές πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Επιπλέον, με βάση την οικονομική πολιτική που υιοθέτησε το κράτος λόγω της ίδρυσης της κεντρικής του τράπεζας, οι οικονομικές συναλλαγές του βασίζονταν σε διεθνείς κανόνες, οι οποίοι σε περιόδους ευφορίας απέδιδαν καρπούς (Η υιοθέτηση αυτού του συστήματος... της χώρας). Η περίοδος αυτή κράτησε μέχρι τις αρχές του 1932, οπότε εκδηλώθηκαν στη χώρα οι συνέπειες της μεγάλης οικονομικής κρίσης, που ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη το 1929.

β) Η παγκόσμια οικονομική κρίση έφτασε στην Ελλάδα σε μία εποχή «ευημερίας». Η «ευημερία» σήμαινε ότι η εμπιστοσύνη των Ελλήνων σε ένα καλύτερο οικονομικά μέλλον είχε αποκατασταθεί, οι σκοτεινές εποχές της δεκαετίας του 1920 έδειχναν να απομακρύνονται, οι πληγές έκλειναν, η φτώχεια περιοριζόταν και το ελληνικό κράτος έδειχνε να σχεδιάζει το μέλλον με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία. Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση εξάντλησαν τα αποθέματα της χώρας σε χρυσό και συνάλλαγμα. Την άνοιξη του 1932, όμως, η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αποφύγει την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος, καθώς και την αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων. Πράγματι, σύμφωνα με το κείμενο Β ήδη από τα τέλη Σεπτεμβρίου 1931 τόσο η ελληνική κυβέρνηση όσο και το κεντρικό πιστωτικό ίδρυμα της χώρας έκαναν απόπειρες να αναχαιτίσουν ενδεχόμενη υποτίμηση του νομίσματος εξαιτίας της απόσπασής του από τον κανόνα του χρυσού. Όμως με την επιβολή της αναστολής μετατρεψιμότητας της δραχμής σε χρυσό η ελληνική οικονομία βρέθηκε εκτεθειμένη και ανήμπορη να εξυπηρετήσει και το εξωτερικό της χρέος («Από τα τέλη... χρέους»). Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού στα οικονομικά ζητήματα, ιδιαίτερα στις εξωτερικές συναλλαγές, και μια πολιτική προστατευτισμού, με σκοπό την αυτάρκεια της χώρας. Η Ελλάδα μπήκε με τη σειρά της στο χώρο της κλειστής οικονομίας, όπου οι συναλλαγές καθορίζονταν περισσότερο από γραφειοκρατικές διαδικασίες παρά από ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες. Εξάλλου, με την επιβολή περιορισμών στην ελεύθερη οικονομία, πλήττονταν ολοένα και περισσότερα κοινωνικά στρώματα. Με την κατίσχυση της άρσης μετατρεψιμότητας του νομίσματος σε χρυσό, το κείμενο Β συμπληρώνει την ιστορική αφήγηση ανατέμνοντας ότι μεγάλοι βιομήχανοι, εκμεταλλεζόμενοι του προνομίου που τους παρείχε ο πρώτος διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, Αλέξανδρος Διομήδης, αποδέσμευσαν μεγάλα χρηματικά ποσά τα οποία μετακένωσαν στο εξωτερικό για την εξασφάλισή τους. Έτσι, ο διοικητής παύθηκε από τα καθήκοντά του και αντικαταστάθηκε (« Η εφαρμογή... περιορισμών).

Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος του διακανονισμού «κλήρικ». Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα, όπως ήταν σε θέση να κάνουν με βάση το κείμενο Α κατά την περίοδο της οικονομικής ευημερίας τους, αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία.

ΘΕΜΑ Δ1

α) Από το σχολικό βιβλίο:

σελ.: 66 «Σε αντίθεση με τις σχετικά ασαφείς ... χριστιανικό δόγμα». (εισαγωγή)
σελ. 66: «Χαρακτηριστικό του ρωσικού ... στο θρησκευτικό συναίσθημα των Ελλήνων.»
σελ. 66-68: «Όλοι αυτοί ... έντονη αντιπολίτευση».

σελ. 70: «Κατά τη διάρκεια ... να ανατραπεί ο Όθων» (καθώς το ερώτημα σχετίζεται και με τις θέσεις του ρωσικού κόμματος στο πολιτικό πεδίο και δεν αναφέρεται χρονικό πλαίσιο)

σελ. 73: «Στην περίοδο ... επίκαιρα θέματα» (ως επίλογος από το κεφάλαιο της «παρακμής των ξενικών κομμάτων», διότι το ερώτημα δεν εμπεριέχει χρονικό εντοπισμό)

Από τα παραθέματα

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

«Το «ρωσικό» κόμμα [...] υποστήριζε τη συμφιλίωση με την Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης (μέσα στο πλαίσιο του αυτοκέφαλου), μεγαλύτερες εξουσίες για την Εκκλησία μέσα στο κράτος, και ορθόδοξη μοναρχία».

«Σε άλλα ζητήματα η θέση του «ρωσικού» κόμματος ήταν συνήθως συγκεχυμένη ή ασυνεπής». «διένυσε όλο το φάσμα από την υποστήριξη της απολυταρχίας ως την υποστήριξη της πιο φιλελεύθερης μορφής συνταγματισμού».

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

«Το ρωσικόν κόμμα προέβαλλε την ομόδοξον δύναμιν του Βορρά, «την προστάτιδα των καταπιεζομένων ορθοδόξων χριστιανών», ως τον αληθή φίλον της Ελλάδος, ο οποίος υποστηρίζει αποτελεσματικώς και αφιλοκερδώς την ικανοποίησιν των εθνικών δικαίων».

Η εφημερίς «Αιών», όργανον του ρωσικού κόμματος, έγραφε μεταξύ άλλων: «Υπήρξε και υπάρχει το μέγα εθνικόν κόμμα, το αφοσιωμένον εις την πίστιν των πατέρων αυτού και απεκδεχόμενον παρά της Ρωσίας τον θρίαμβον της Ορθοδοξίας και το μεγαλείον του Ελληνικού Έθνους εν τω μέλλοντι».

«Οι ρωσόφρονες διεκήρυττον ότι η Ρωσία θα εκδιώξη βιαίως τους τούρκους από τα ελληνικά εδάφη και γενικώς από την Βαλκανικήν και την Ανατολήν».

«Το ρωσικόν κόμμα εθεωρείτο ως εμφορούμενον από συντηρητικάς αρχάς».

«Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο αρχηγός του κόμματος, εξεδήλωσε τας σκέψεις του κατά της παροχής συντάγματος. Εθεώρει πολιτικώς ανώριμον τον ελληνικόν λαόν».

Κείμενο Γ

«Από καιρό οι Έλληνες είχαν ζωντανή την ελπίδα ότι ο τσάρος θα τους απελευθέρωνε μια μέρα».

«Τους Έλληνες συνέδεαν με τους Ρώσους ακόμη κοινές αναμνήσεις: εκστρατεία του ρωσικού στόλου υπό τον Ορλόφ, η ειρήνη του Κιουτσούκ Καϊναρτζί (1774)».

β) Από το σχολικό βιβλίο:

σελ. 66: «Με το κόμμα αυτό ... απολύθηκαν».

Από τα παραθέματα

Κείμενο Β

Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο αρχηγός του κόμματος (αγωνιστής)

Κείμενο Γ

«(Ενν. η ειρήνη του Κιουτσούκ Καϊναρτζί) είχε χαρίσει στους Έλληνες εμπόρους τη δυνατότητα γρήγορου πλουτισμού με το εμπόριο της Μαύρης Θάλασσας, που θεμελίωσε στις Σπέτσες, ένα από τα σημαντικότερα εμπορικά κέντρα της Μεσογείου, τον πολιτικό προσανατολισμό κυρίως προς το Ρωσικό Κόμμα».

Κείμενο Δ

«Βαθιά θρησκευόμενες, υπερβάλλοντες τους κινδύνους για την Ορθοδοξία, εξαιτίας της διαλύσεως των μοναστηριών, παρακινούμενες και από τον κατώτερο κλήρο που ανοιχτά αντιστρατευόταν τα κυβερνητικά μέτρα, οι λαϊκές τάξεις, κοσμικοί και κληρικοί, έβρισκαν ως μόνο καταφύγιο το «ρωσικό» κόμμα, δεμένο ακατάλυτα με τους δεσμούς της Ορθοδοξίας. Παρά το γεγονός ότι το κόμμα είχε στα χρόνια αυτά χτυπηθεί σκληρά, η λαϊκή του βάση, αντί να μειώνεται, διευρυνόταν».